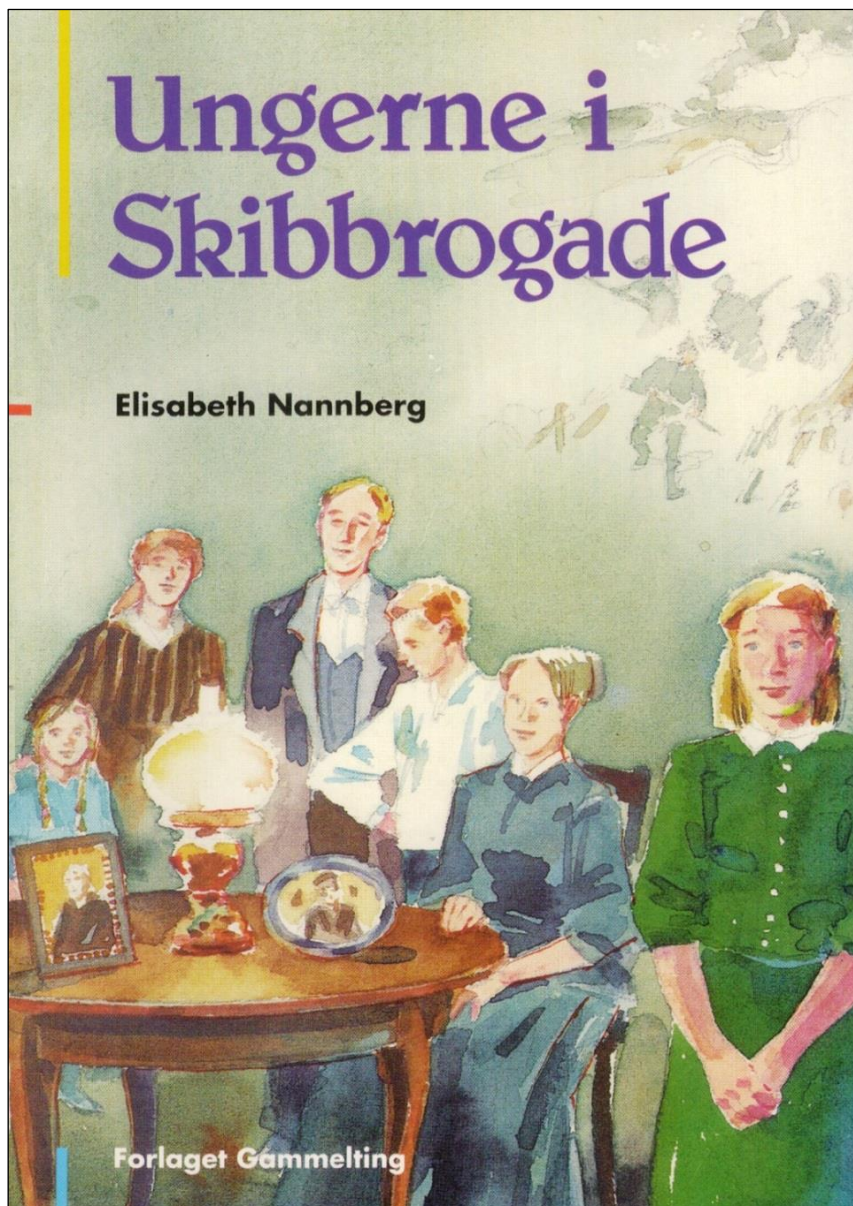

Haderslev

i
romaner og erindringer

Hanne Lausten

Januar 2016

Forord

I denne litteraturliste har jeg samlet romaner og erindringsbøger, der alle har det til fælles, at de har Haderslev som ramme. Haderslev er her den udstrækning, kommunen havde fra 1970 til seneste kommunesammenlægning i 2007.

Kriteriet for optagelse på listen er udelukkende, at Haderslev spiller en stor eller lille rolle i bogen.

Artikler fra årsskrifter og tidsskrifter er ikke medtaget, men det er planen senere at supplere listen med erindringsartikler fra bl.a. "Langs Fjord og Dam" og "Haderslev-Samfundets Årsskrift". Nye titler vil naturligvis også blive tilføjet, når jeg får kendskab til dem.

Hanne Lausten

Indhold

1. Romaner	5
Bodelsen, Anders: Byen uden ildebrande.....	5
Bruhn, Christian Kirchhoff: Sørøverne fra Årøsund.....	5
Dahl, Ib Ivar: Per fra Årø : flugten til Fyn	5
Engelbrechtsen, Svend: De kaldte ham Kedde	5
Erichsen, Erich: Hjemme igen : en Historie fra det forunderlige År.....	5
Juhl, Kurt Haurvig: Da mørket kom : en historie fra den anden verdenskrig.....	6
Kaalø, Sten: Komedie i grænselandet : et teaterstykke i to akter	6
Milton, Ingo: Den behøvede svend : Oskars fortælling fra lærling til mester	6
Munksgaard, Torben: Den perfekte mand - en selvbiografi : roman	6
Nannberg, Elisabeth: Ungerne i Skibbrogade	7
Petersson, Bent: Ingen vej tilbage.....	7
Spliedt, Manfred: Skelettet : en roman fra det dansk-tyske grænseland.....	7
Spliedt, Manfred: Soldaten fra Haderslev : en galgenhumoristisk historisk farce...	7
Storm, Theodor: Festen på Haderslevhus og Dobbeltgængerens	7
2. Erindringer	9
Bergholt Andersen, Edith: Kroen i Halk og kredsen omkring den 1900-1960	9
Boisen, Eline: - men størst er kærligheden : Eline Boisens erindringer fra midten af forrige århundrede.....	9
Bork, Dagmar: Barn og ung i Haderslev 1934-1958.....	9
Da de var børn : danske hjem 1900-1920 (heri Ester Ammundsen)	9
Faber, Frederik: Mindernes besøg : erindringer fra Haderslev	10
Grøn Petersen, Kaj: Livet er ikke kun portvin og småkager : erindringer fra Haderslev 1950-2000	10
Hans, Annelise Wagner: En pige fra Slotsgade og Vestergade	10
Holm, Kjeld: Åbne døre : erindringer om mennesker jeg har mødt	10
Irgens Hansen, Svend: Journalist - fra Hækkerup til Haderslev	10
Johansen, Jensenius: Oplevelser i Sønderjylland 1860-1871	11
Juhl, Kurt Haurvig: Haderslev - min barndoms by.....	11
Jørgensen, Johannes: Det tabte Land : (Sønderjylland, Efteraar 1911)	11
Kristoffersen, Frode: Journalist i byen : med unge Frode rundt i landet.....	11
Lauring, Palle: Brydningstid : erindringer 1930-46.....	12
Mosegaard, Hans: Grænsebarnet : en arbejders erindringer	12

Møller, Peter J.: Haderslevdreng mellem tysk og dansk	12
Nannberg, Elisabeth: Et landsbysamfund 1935-40 : Vonsbæk Sogn set fra Bæk : en beretning	12
Pedersen, Birthe: Værsgo kom indenfor : Hansi fortæller om et langt liv på slægtsgården Bræraå	13
Roos, Carl: Forberedelsens tid. Livserindringer. Bind 1	13
Schlüter, Poul: Sikken et liv	13
Schmidt, Kai Joel Palomäki: Købmandens finnedreng	13
Skadhaug, Povl Wind: Rejsen til Haderslev og andre ture med toget : naive erindringer, omstændeligt nedskrevne uden opfordring	14
Skolefortællinger : Hertug Hans Skole 1910-2010	14
Skram, Erik: Hinsides Grænsen : Erindringer fra Sønderjylland efter 1864.....	14
Smedegaard Andersen, Lisbeth: Skrædderen : en historie om 1800-tallet	14
Spliedt, Manfred: Sådan en dum knægt	14
Svensson, Bjørn: Bataljer : med bid og baggrund.....	15
Sønderjyder siden Genforeningen : erindringer (heri to Haderslev-erindringer) ..	15
Thorsen, Laurits: Drengår i landsbyen Flovt	15
Zimmermann, Anne Sophie: Fattiggården i Haderslev : erindringer af Anne Sophie Zimmermann 1922-35	15

3. Interviews..... 17

Andresen, Thyra: Erindringer fra Haderslev	17
Christensen, Lars: Erindringer / af Lars Christensen.....	17
Dauer, Luise Sofie: Erindringer fra Haderslev	17
Gormsen, Jakobine: Erindringer fra Haderslev.....	17
Hjort, Christian Christensen: Erindringer fra Haderslev.....	17
Johansen, Karin Cecilie: Erindringer fra Haderslev	18
Overbeck, Carl: Erindringer fra Haderslev	18
Thomsen, Niels Thorvald: Erindringer fra Haderslev : barndom i Bøndergårdene, ansat ved amtsbanen, mælkeforhandler	18
Torp, Holger: Erindringer fra Haderslev	18
Weitling, Ellen: Erindringer fra Haderslev / af Ellen og Otto Julius Weitling	18

1. Romaner

Bodelsen, Anders:

Byen uden ildebrande

1989. 140 sider

[Kbh.] : Gyldendal, 1989

Opstilling: **Skønlitteratur**

Kriminalroman. I de utrygge år midt i 1930'erne hærger en sydjysk købstad af en pyroman, og det lokale politi får hjælp af en københavnsk kriminalkommisær med meget utraditionelle arbejdsmetoder.

Romanen bygger på historien om Haderslevs brandchef August Biester, der viste sig også at være ophavsmand til mange ildebrande i Haderslev. Handlingen foregår i 1937 pyromanåret med 28 små og store påsatte brande.

Bruhn, Christian Kirchhoff:

Sørøverne fra Årøsund

illustrationer: Gitte Linnemann

1. udgave. 2002. 227 sider, illustreret

Rønne : Algarve, 2002

Opstilling: **Skønlitteratur, Børn**

Pelle Hjulben vender hjem til Årøsund efter at have været væk i 30 år. Historien fortæller om hans tid hos Kaptajn Klo og hans fordrukne papegøje, om kampen mod en boligspekulant og andre underlige oplevelser.

Humoristisk eventyr om de vilde og modige børn fra havnekvarteret i Årøsund.

Dahl, Ib Ivar:

Per fra Årø : flugten til Fyn

tegnet og fortalt af Ib Ivar Dahl

1984. 40 sider, illustreret

[Kbh.] : Delta, 1984

Opstilling: **Skønlitteratur, Børn**

Årø 1914 - Da Per fylder 10, skal han hjælpe sin far med at fiske. Han får brug for sin sejlkunnen, da familien støtter en slægtning i at flygte for at undgå tysk militærtjeneste.

Letlæselig børnebog.

Engelbrechtsen, Svend:

De kaldte ham Kedde

1. udgave. 1983. 115 sider

[Kbh.] : Munksgaard, cop. 1983

Opstilling: **Skønlitteratur**

Vinter 1944 - 14-årige Erica, som bor i en købstad i Sønderjylland, forelsker sig i den noget ældre Kedde. Først langsomt bliver hun klar over, at Kedde er med i modstandsbevægelsen, og at hendes far er stikker.

En kærlighedshistorie for unge som foregår i Haderslev under besættelsen. Handlingen bygger på den autentiske historie om den 19-årige modstandsmand Erik Schlosser, der under flugtforsøg blev skudt ned af tyskerne i Nørregade den 13.12.44.

Erichsen, Erich:

Hjemme igen : en Historie fra det forunderlige År

1921. 152 sider

Kbh.: H. Hagerups Forlag

Roman fra Sønderjylland fra tiden omkring genforeningen

Sommeren 1920 vender hovedpersonen Jørgen hjem til Haderslev efter femten år i udlandet. Romanen giver et indblik i den euforiske stemning, der hersker i byen op til Christian X's indtog den 10. juli. Jørgen oplever både kongens ridt over grænsen ved Frederikshøj og hans møde med den jævne Haderslevborger i Harmoniens have. Selve handlingen er en banal kærlighedshistorie, og bogen har først og fremmest interesse på grund af dens skildring af de glade genforeningsdage. Erich Erichsen kom i 1920 til Haderslev som politifuldmægtig, og det er tydeligt, at forfatteren bygger på egne oplevelser. Forfatteren var kendt for sine folkelige romaner, hvor denne er nummer 25 i rækken.

Juhl, Kurt Haurvig:

Da mørket kom : en historie fra den anden verdenskrig

1980. 117 sider

[Aalborg] : [Kirkovs Forlag], cop. 1980

Opstilling: **Skønlitteratur, Børn**

Danmarks besættelse 1940-45 som den blev oplevet af en dreng i en sønderjysk provinsby.

Børnebog for de 10-12 årige. Handlingen udspiller sig i Haderslev under besættelsen og bygger på forfatterens egne barndomserindringer. Hvert kapitel indledes med et lille faktaafsnit.

Kaalø, Sten:

Komedie i grænselandet : et teaterstykke i to akter

1981. 103 sider

[Kbh.] : [Gyldendal], 1981

Opstilling: **Skønlitteratur**

Herman Bang og Holger Drachmann, begge på flugt fra offentlighedens søgelys, mødes tilfældigt på et pensionat i Haderslev i 1906. Her indblandes de i personalets kærlighedsaffærer, der også har nationale overtoner.

Leonhardt, Ellen:

Røverne i Pamhule

illustrationer: Stinne Tegllhus

1989. 149 sider, illustreret

[Kbh.] : Fremad, 1989

Opstilling: **Skønlitteratur, Børn**

I 1711 er 9-årige Gertrud sendt på flugt fra pesten i Slesvig-Holsten. Undervejs ad Hærvejen til bedstemoderens gods nær Haderslev fanges hun af røvere.

Børnebog for de 10-12 årige. Romanen foregår i Pamhule Skov syd for Haderslev under pesten i 1700-tallet.

Milton, Ingo:

Den behøvede svend : Oskars fortælling fra lærling til mester

tegner: Ingo Milton ; forfatter: Ingo Milton ; ide: Elsebeth Aasted Schanz

1. udgave. 2013. 47 sider, alle illustreret i farver

[Kbh.] : Gad ; [Aarhus] : i samarbejde med Den Gamle By, 2013

Opstilling: Tegneserier. **Skønlitteratur**

Tegneserie. Oskar fortæller sin egen historie, fra han starter som snedkerlærling, til han bliver håndværksmester i Haderslev. Han fortæller om fagets skikke, om at rejse som snedkersvend i Europa og om sin deltagelse i krigen 1848. Oskar fortæller også om, hvad der sker i 1856, da han bliver gift uden at vide det.

Historisk tegneserie for store børn og voksne. Hovedpersonen Oskar starter som snedkerlærling i Haderslev i 1839, og vi følger ham, til han ender som snedkermester i sin hjemby.

Munksgaard, Torben:

Den perfekte mand - en selvbiografi : roman

forfatter: Torben Munksgaard
1. udgave. 2009. 220 sider
[Kbh.] : Lindhardt og Ringhof, 2009
Opstilling: [Skønlitteratur](#)

Torben er så desperat efter at blive kæreste med Therese, så han føjer hende i alt for at blive den perfekte mand.

I kapitlet "Haderslev, 1975-1994" kaster romanens hovedperson et selvironisk og sarkastisk blik på sin barndom og skoletid i Haderslev.

Nannberg, Elisabeth: Ungerne i Skibbrogade

illustrationer: Mikael A.B. Skotting
1991. 132 sider, illustreret
Haderslev : Gammelting, 1991
Opstilling: [Skønlitteratur](#)

Mor Maren er sømandsenke og ene om at forsørge seks børn i en baggårdslejlighed i Skibbrogade 29. To af børnene har fortalt forfatteren om familiens hårde dagligdag i Haderslev i årene før og under 1. verdenskrig. Maren arbejdede på Mathias Hansens Tobaksfabrik og senere som fodermester i Halk.

Petersson, Bent: Ingen vej tilbage

1986. 171 sider
[Kolding] : [Bent Petersson], 1986
Opstilling: [Skønlitteratur](#)

Selvbiografisk roman om forfatterens liv, fra han som 15-årig mister sin familie ved ulykken på Haderslev Dam i 1959, til han bliver direktør for et stort rejsebureau, med mange betragtninger over forholdene i rejsebureaubranchen.

Heri side 19-54 kapitlet: 1959 Ulykken (damkatastrofen). Hovedpersonen Pauls oplevelser som passager på dambåden den 8.juli 1959, hvor han mister sine forældre og lillebror.

Spliedt, Manfred: Skelettet : en roman fra det dansk-tyske grænseland

1983. 175 sider
[Kbh.] : Vindrose, 1983
Opstilling: [Skønlitteratur](#)

37 år efter mellemskoleeksamen i Sønderjylland 1945 mødes klassen, hvoraf de fleste er hjemmetyskere. Én mangler, og afdækningen af hans skæbne bliver beretningen om politiske og nationale sammenstød under og efter krigen.

En krimi med Haderslev som kulisse. Handlingen udspiller sig inden for det tyske mindretal.

Spliedt, Manfred: Soldaten fra Haderslev : en galgenhumoristisk historisk farce

1. udgave. 1992. 177 sider
Valby : Vindrose, 1992
Opstilling: [Skønlitteratur](#)

Med baggrund i Haderslevs historie udspilles en komedie om krig, druk og hor. Hovedpersonen, en hjemmetysk nazist, vender i maj 1945 hjem fra østfronten og opdager, at hans fødeby er sat tilbage til Tredivårskrigens dage.

Storm, Theodor: Festen på Haderslevhus og Dobbeltgængerens

oversat fra tysk af Peer Sibast
1983. 176 sider
Skærbæk : Melbyhus, 1983
Opstilling: **Skønlitteratur**
To fortællinger.

Festen på Haderslevhus foregår i middelalderen og er en romantisk og blodrig kærlighedshistorie. Rammerne er borgen i Tørning og slottet Haderslevhus. Forfatteren beskriver levende såvel bygninger som livet inden for murene i de to slotte.

2. Erindringer

Bergholt Andersen, Edith:

Kroen i Halk og kredsen omkring den 1900-1960

1978. 125 sider, [8] tavler

Åbenrå : Historisk Samfund for Sønderjylland, 1978

Opstilling: 99.94 Bergholt Andersen, Edith

Forfatterens bedstefar var den legendariske kromand Johannes Bergholt, der drev kroen i Halk fra 1900 til sin død i 1960. Vi får en levende beskrivelse af livet på kroen med dens mange særprægede gæster lige fra landstrygere til det bedre borgerskab. Landråd Dryander og den polske landarbejder var lige velsete gæster på kroen. Der berettes om skolegang i 30'erne om naboer, højtider og fester idet lille landsbysamfund på Haderslev Næs.

Boisen, Eline:

- men størst er kærligheden : Eline Boisens erindringer fra midten af forrige århundrede

udgivet af Anna, Elin, Gudrun og Jutta Boisen-Møller m. fl.

1985. 9. oplag, 1988. 428 sider, [32] sider med tavler

[Kbh.] : Gyldendal, 1988

Opstilling: 99.4 Boisen, Eline

På baggrund af Eline Boisens dagbogsoptegnelser og korrespondance skildres hendes barndom i Norge i tiden efter 1814, ungdom i Frederik VI's København og hendes liv som præstekone på landet med stort hushold, veninder, børnefødsler og dødsfald.

Heri side 277-307: De nationale brydninger i Vilstrup 1850-1853. Side 308-331: Familie og venner i Vilstrup 1853-1858. Eline Boisen skriver om livet som præstekone i Vilstrup, om sognet og dets overvejende tysksindede beboere og deraf følgende spændinger. Hun giver en levende beskrivelse af et overdådigt bryllup med flere hundrede gæster for datteren Nanna.

Bork, Dagmar:

Barn og ung i Haderslev 1934-1958

redaktion: Karl Erik Olesen og Henrik Fangel

1993. 120 sider, illustreret

Haderslev : Gammelting, 1993

Opstilling: 99.4 Bork, Dagmar

Indhold: Familieliv. Skolegang på Sankt Severin 1940-45. Mellemskoletiden 1945-1950. Arbejde og uddannelse. Sygeplejeelev i 1950'erne.

Da de var børn : danske hjem 1900-1920 (heri Ester Ammundsen)

redigeret af Margrethe Spies

1983. 166 sider, illustreret

Kbh. : Vinten, 1983

Opstilling: 99.1

Bidrag af: Eli Benneweis, Esther Ammundsen, Ingolf Boisen, Thorkild Dige, Henning Rohde, Karen Enevold, Hans Rasmussen, Helen Schou

Heri side 22-40:

Esther Ammundsen: Fra 4. sal på Østerbro til Bispegården i Haderslev

Da Esther Ammundsen (f. 1906) er sytten år i 1923, bliver hendes far Ove Valdemar Ammundsen udnævnt til biskop i Haderslev. Med forældre og fem mindre søskende flytter hun ind i den nybyggede bispegård på Ribe Landevej. Hun fortæller om, hvordan hun som ung pige oplevede et Sønderjylland endnu stærkt præget af 56 års tysk styre, og om dagliglivet i den store moderne bispegård med badeværelse og tre toiletter.

Faber, Frederik:

Mindernes besøg : erindringer fra Haderslev

1974. 110 sider, illustreret
Lions Club, Haderslev, 1974
Opstilling: 99.4 Faber, Frederik

I en munter tone berettes om en barndom på Jomfrustien i starten af 1900-tallet. Frederik Faber fortæller om sin tid på latinskolen (Johannæum) med karakteristikkere af skolens lærere bl.a. Lille Nis.

Grøn Petersen, Kaj:

Livet er ikke kun portvin og småkager : erindringer fra Haderslev 1950-2000

redaktion: Bent Vedsted Rønne
2007. 111 sider, illustreret
Haderslev : Gammelting, 2007
Opstilling: 99.4 Grøn Petersen, Kaj

Kaj Grøn Petersen fortæller om en glad drengetid i 50'erne i det dengang børnerige kvarter omkring Clausensvej og Christine Frederikke Vej. Der berettes om et aktivt ungdomsliv med fodbold i HFK og som bokser i I.K. Semper. KGP beretter om faderens renseri Aladdin i Storegade 33, hvor han ofte hjalp til, og om sit arbejde som telefontekniker med afstikkere til Brasilien og Grønland.

Hans, Annelise Wagner:

En pige fra Slotsgade og Vestergade

redaktion: Bent Vedsted Rønne
2000. 120 sider, illustreret
[Haderslev] : Gammelting, 2000
Opstilling: 99.4 Hans, Annelise Wagner

Forfatteren (f. 1938) beretter om sin barndom og familiens dagligdag fra 1940-1959 i Slotsgade og Vestergade i Haderslev.

Opvækst i et arbejderhjem først i Slotsgade 9 og siden Slagtergade 33. Forfatteren er den ældste i en søskendeflok på seks, og hun beretter levende om hjemmets indretning og husholdning med en dygtig og skrap hjemmegående mor. Faderen er som chauffør med ved anlæggelsen af omfartsvejen og før det ved minerydning i Østerskoven efter besættelsen. Som frivillig brandmand oplevede han damkatastrofen i 1959 på nærmeste hold.

Holm, Kjeld:

Åbne døre : erindringer om mennesker jeg har mødt

forfatter: Kjeld Holm
1. udgave. 2010. 199 sider
Kbh. : Kristeligt Dagblad, 2010
Opstilling: 99.4 Holm, Kjeld

Biskop i Århus, Kjeld Holms (f. 1945) erindringer om barndommen i Sønderjylland, studieårene i Århus, litteraturen, teologien og kristendommen samt ikke mindst om møder med mennesker, der åbnede deres døre for ham - fra landsbylæreren, fasteren og den udkårne til professoren, sognebarnet og politikerens.

Et kapitel er helliget Kjeld Holms barndoms landsby Diernæs, hvor han voksede op som mejeribestyrerparrets eneste barn. Diernæs i 1950'erne beskrives som et lille samfund med store sociale forskelle, og hvor navnlig fodermesterfamiliernes vilkår vakte forfatterens sociale indignation. Der fortælles også om skolegang på Realskolen og Katedralskolen.

Irgens Hansen, Svend:

Journalist - fra Hækkerup til Haderslev

1999. 190 sider, illustreret
[Vordingborg] : Attika, 1999
Opstilling: 99.4 Irgens Hansen, Svend
Journalisten Svend Irgens Hansens (f. 1911) erindringer fra sit journalistiske arbejde i udlandet og i Danmark. Blandt andet om 2. verdenskrig, Sovjetunionen og Sønderjylland

Heri side 162-190: Irgens Hansens beretning om tiden som chefredaktør for Dannevirke-Hejmdal og om fusionen med Jydske Tidende og til sidst med Vestkysten. Debatten i 1960'erne om placering af et syddansk universitet i Haderslev gennemgås.

Johansen, Jensenius: Oplevelser i Sønderjylland 1860-1871

1899. 203 sider
Kbh. : Prior, 1899
Opstilling: 96.9

Jensenius Johansen giver her en førstehåndsberetning fra Haderslev i årene før og efter 1864 og giver et indblik i de nationale brydninger mellem dansk og tysk. Han fortæller om sit virke som hospitalspræst ved Hertug Hospital og lærer ved latinskolen. Vi får historien om oprettelsen af den dansksprogede realskole i Slagtergade 22, hvor han var leder ind til sin udvisning i 1871.

Juhl, Kurt Haurvig: Haderslev - min barndoms by

redaktion: Bent Vedsted Rønne
2005. 153 sider, illustreret
Haderslev : Gammelting, 2005
Opstilling: 99.4 Juhl, Kurt Haurvig

Den produktive forfatter Kurt Haurvig Juhl beretter her om sin barndom og ungdom i Haderslev i 30'erne og 40'erne. Han boede forskellige steder, men lejligheden Lindedal 32 beskrives som det vidunderligste sted beliggende i udkanten af byen med både forhav og stor baghave. Forfatteren kommer i lære hos købmand Dahl på Torvet, og læseren får et indblik i vilkårene for lærlinge under og efter besættelsen.

Jørgensen, Johannes: Det tabte Land : (Sønderjylland, Efteraar 1911)

1912. 60 sider
Kbh. : Gyldendalske Boghandel, 1912
Opstilling: 46.9

Stemningsbillede tegnet af forfatteren Johannes Jørgensen, som på sin rundtur i Sønderjylland besøger Haderslev i september 1911. Han bor på Harmonien og mindes her Edvard Lembckes sang Vort modersmål er dejligt, som blev sunget for første gang i Harmoniens gamle have i 1859. Vi får en beskrivelse af et stort frimenighedsmøde på Højskolehjemmet med P.J. Refshauge, J.N.H. Skrumsager som deltagere. Inden afrejsen får han besøg af den 86-årige P. Skau "Laurids Skaus glade broder".

Kristoffersen, Frode: Journalist i byen : med unge Frode rundt i landet

1. udgave. 2001. 268 sider, illustreret
Kbh. : Forum, 2001
Opstilling: 99.4 Kristoffersen, Frode

Forfatterens (f. 1931) erindringer om sin tid som skrivende journalist på dagblade i en række forskellige byer i Danmark fra 1948 til 1961.

Heri side 48-63 Haaasle – Haderslev. I sluthalvfemserne besøger Frode Kristoffersen Haderslev og mindes barndomsårene 1940-46, hvor han boede med sin familie på Åbenråvej

29. Han beretter om sin patruljefører Poul Schlüter, og ud for Ll. Klingbjerg 13 bliver han mindet om sin gamle ven Peter J. Møller. Han fortæller om, hvordan han og tre kammerater bliver inviteret op på en kampvogn af Montgomerys soldater og således er med til at befri Haderslev.

Lauring, Palle:

Brydningstid : erindringer 1930-46

1992. 2. oplag, 1993. 315 sider, illustreret

[Kbh. : Gyldendal, 1993

Opstilling: 99.4 Lauring, Palle

Forfatteren og historikeren (f. 1909) beretter om seminarietiden i Haderslev, rejserne, familielivet, Sønderjylland efter genforeningen og giver et billede af livet som lærer på forskellige københavnske skoler samt om arbejdet med sine første romaner.

Side 7-164 forfatterens seminarietid i Haderslev 1930-35.

Palle Laurings oplevelse af Haderslev by med dens blanding af tysk og dansk arkitektur og kultur ti år efter genforeningen. Beskrivelse af seminarieliv, elevhjemmet, lærere og medstuderende. I et kort afsnit fortælles om et to ugers praktikophold på Årø.

Mosegaard, Hans:

Grænsebarnet : en arbejders erindringer

1974. 99 sider, illustreret

Melbyhus, 1974

Opstilling: 99.4 Mosegaard, Hans

Hans Mosegaard (født 1902) indleder sine erindringer med et kapitel om barndommen i Haderslev med en dansk far og en tysk mor, den kendte forfatter Anna Mosegaard. Begge forældre var aktive i den socialdemokratiske bevægelse, hvor moderen som den første kvinde blev valgt ind i den preussiske landdag i 1919. Han beretter om skolegang på Seminarieskolen med seminarielæver som undervisere. Han mindes den flotte nye gymnastiksal indviet i 1914, hvor der inde i salen på den ene endegavl stod med store bogstaver "Gedenk dass du ein Deutscher bist" .

Se Sønderjysk månedsskrift 1974 s. 41-49.

Møller, Peter J.:

Haderslevdreng mellem tysk og dansk

1978. 182 sider, [8] tavler

Åbenrå : Historisk Samfund for Sønderjylland, 1978

Opstilling: 99.4 Møller, Peter J.

Erindringer

Erindringerne strækker sig fra 1. verdenskrig og til Danmarks besættelse. Peter Møller (f. 1908) fortæller om en barndom i et dansksindet småkårshjem i en kælderlejlighed i Skibbrogade 13, om at være arbejdsløs snedkersvend og om aktiv deltagelse i det socialdemokratiske ungdomsarbejde i Haderslev.

Nannberg, Elisabeth:

Et landsbysamfund 1935-40 : Vonsbæk Sogn set fra Bæk : en beretning

1993. 33 blade, illustreret

Haderslev : Karl Erik Olesen, [1993]

Opstilling: 46.4 Vonsbæk

Forfatteren er vokset op sammen med ni søskende på et husmandsbrug i Bæk tæt ved fjorden, og hun giver et detaljeret billede af årets gang i arbejde og fritid. Et kapitel er helliget skolegangen på Vonsbæk skole og en beskrivelse af undervisningen og skolens indretning. Desuden gives en generel beskrivelse af Vonsbæk Sogn i 30'erne.

Pedersen, Birthe:

Værsgo kom indenfor : Hansi fortæller om et langt liv på slægtsgården Brærå

forfatter: Birthe Pedersen ; fotografer: Trine Kobborg, Kaj Frølund Vestergaard

1. udgave. 2009. 353 sider, illustreret (nogle i farver)

[Haderslev] : Johannes Kragh Carlsen ; [Hinnerup] : Birthe Pedersen, 2009

Seneste oplag: [1. oplag], 2009

Opstilling: 99.4 Kragh Carlsen, Johannes

Med litteraturhenvisninger

Johannes Kragh Carlsens (f. 1929) personlige beretning om slægten på Brærå og livet på gårdene i et lille lokalsamfund i Sønderjylland i 1930'erne og 1940'erne

Roos, Carl:

Forberedelsens tid. Livserindringer. Bind 1

Gad, 1959. 284 sider

Heri side 7-53: Min sønderjydske barndom. Købmandsgården i Haderslev – Min tantes gård på landet (*Hammelev*).

Carl Roos født i Haderslev 1884 og senere professor i tysk sprog og litteratur fortæller om livet i en købmandsgård Storegade 35 (nu nedrevet). Her voksede han op, indtil han som otteårig efter faderens død flyttede med moderen til Fredericia.

Schlüter, Poul:

Sikken et liv

1. udgave, 1999. 3. oplag, 2000. 300 sider, tavler (nogle i farver)

[Kbh.] : Aschehoug, 2000

Opstilling: 99.4 Schlüter, Poul

Den tidligere statsminister (f. 1929) beretter såvel om sit private liv fra barne- og ungdomsårene i Tønder og Haderslev over studieårene i Århus og København, de private sorger og glæder, som om sit politiske liv: de 35 år som folkevalgt, de 20 år som formand for Det Konservative Folkeparti, og om de over ti år som statsminister, herunder forholdet til ministerkollegaerne og Tamilsagen.

I første kapitel fortæller Poul Schlüter om en tryk og munter barne- og ungdomstid i Haderslev i årene 1936-1948. Med sin far ved hånden oplever han som syvårig tyske soldater marchere op gennem Nørregade. Han fortæller om et aktivt liv som spejderleder, idrætsmand og ikke mindst om sit engagement i Konservativ Ungdom. PS har også øje for Haderslevs sociale lagdeling, og for ham kunne Lise Nørgaard lige så godt have brugt Haderslev som model for Matadors Korsbæk.

Schmidt, Kai Joel Palomäki:

Købmandens finnedreng

forfatter: Kai Joel Palomäki Schmidt

2012. 91 sider, illustreret (nogle i farver)

[Haderslev] : Gammelting, [2012]

Opstilling: 99.4 Schmidt, Kai Joel Palomäk

Juni 1942 ankommer forfatteren som otteårig sammen med 14 andre finnebørn til Hoptrup. Han bliver plejebarn hos købmand Schmidt, og der fortælles om en særdeles vellykket integration i det lille landsbysamfund. Vi får også historien om den meget afholdte lærerinde Martha Uldall Jessen, og hvorfor hun fik tilnavnet Revolver-Martha. Kai Schmidt bliver uddannet lærer på Haderslev Statsseminarium og får en lang karriere som viceskoleinspektør på Sct. Severin Skole.

Skadhauge, Povl Wind:

Rejsen til Haderslev og andre ture med toget : naive erindringer, omstændeligt nedskrevne uden opfordring

1979. 94 sider, illustreret

[Ballerup] : Kurland, 1979

Opstilling: 65.84

Eksp. overtaget af: Kbh. : Rosenkilde og Bagger

Med rejseoplevelsen i centrum beskriver forfatteren barndommens ture i 1930'erne med tog fra København til Haderslev. Byens specielle banegårdsforhold beskrives, og togets indføring gennem byen med klokkringning, hyppig fløjten og med en mand gående foran opleves lettere komisk.

Skolefortællinger : Hertug Hans Skole 1910-2010

redaktør: Bent Vedsted Rønne ; diverse: Bent Vedsted Rønne

2010. 131 sider, illustreret (nogle i farver)

[Haderslev] : Historisk Arkiv for Haderslev Kommune : i samarbejde med Hertug Hans Skole, 2010

Opstilling: 37.5 Haderslev

For hvert årti beretter gamle elever om deres skoletid på Hertug Hans Skole. Blandt bidragsyderne er Olav Christensen 1920, Marie Torp og Lillian Martinussen 1930, Svend Aage Böll 1940, Inger Jürgensen 1950, Poul-Georg Jertrum 1960.

Skram, Erik:

Hinsides Grænsen : Erindringer fra Sønderjylland efter 1864

[Ny udgave]. 1976. 159 sider, illustreret

[Kbh.] : Strandberg, cop. 1976

Opstilling: 46.9

I 1887 er Erik Skram på rundrejse i Sønderjylland, hvor han også besøger Haderslev. På side 104-113 beskriver han Haderslev som en bredgadet by i tilbagegang. Roser byens omgivelser i høje toner og betegner fjorden som stedets fineste pryde.

Smedegaard Andersen, Lisbeth:

Skrædderen : en historie om 1800-tallet

forfatter: Lisbeth Smedegaard Andersen

1. udgave. 2011. 470 sider, illustreret i farver

Kbh. : Kristeligt Dagblad, 2011

Opstilling: 99.4 Ipsen, Ulrik

Med udgangspunkt i forfatterens oldefar skræddermester Ulrik Ipsens (f. 1823) erindringer gives et billede af livet i København i anden halvdel af 1800-tallet, og man møder en række af tidens kendte kulturpersonligheder.

Med litteraturhenvisninger

Heri side 55-111 kapitlerne: Et håndværkerhjem i 1830'erne og Barndom og skolegang. Ulrik Ipsen (f. 1823) var forfatterens oldefar, der voksede op i Slotsgade Haderslev, hvor faderen havde et skrædderværksted. Fint tidsbillede med beskrivelse af skolegang i Gl. Haderslev skole og læretid på faderens værksted.

Spliedt, Manfred:

Sådan en dum knægt

1975. 192 sider

Gyldendal, 1975

Opstilling: 99.4 Spliedt, Manfred

En sønderjydes erindringer fra 2. verdenskrig.

Manfred Spliedts barndomserindringer fra 1939-45. Et personligt opgør med det tyske mindretal og dets ledere. Bogens dedikation: Tilegnet 741 sønderjyder som blev jaget i døden af det tyske mindretal.

Svensson, Bjørn:

Bataljer : med bid og baggrund

forfatter: Bjørn Svensson

2009. 308 sider, illustreret (nogle i farver)

Aabenraa : Historisk Samfund for Sønderjylland, 2009

Opstilling: 99.4 Svensson, Bjørn

Bjørn Svenssons (f. 1910) erindringer om sit arbejde indenfor medieverdenen, først som redaktør af Dannevirke senere som chef for radiostationen Radio Syd i Aabenraa. Samt om sit engagement i samfunds- og historiedebatten.

I et afsluttende kapitel "Livet i hjemmet" berettes om et muntert og aktivt familieliv på H.P. Hanssens Vej sammen med hustruen Inger Svensson og de fem børn.

Sønderjyder siden Genforeningen : erindringer (heri to Haderslev-erindringer)

redigeret af Lars N. Henningsen og Niels H. Kragh-Nielsen

1995. 333 sider, illustreret

Aabenraa : Historisk Samfund for Sønderjylland, 1995

Opstilling: 46.4 Sønderjylland

Almindelige mennesker fortæller dagligdagens historie fra tiden efter Genforeningen - i hjem og skole, i by og på land, og derved vises landsdelens gradvise ændring frem til i dag.

Heri side 104-129:

Gunnar Sørensen: Drengår i Haderslev

Gunner Sørensen født 1927 fortæller om barndomsårene på Hertug Valdemarsvej 4 frem til besættelsen i 1940. Beskrivelse af vejen og dens forskelligartede beboere.

Heri side 130-137:

Marius Høier: Kontorlærling i korn- og foderstoffer

Marius Høier født i Kelstrup i 1920 fortæller om sin lærlingetid hos kornhandler Nicolai Outzen i Storegade.

Thorsen, Laurits:

Drengår i landsbyen Flovt

redaktion: Bent Vedsted Rønne

2003. 99 sider, illustreret

Haderslev : Gammelting, 2003

Opstilling: 99.4 Thorsen, Laurits

Laurits Thorsen fortæller om familiens dagligdag på Brohavegård med vægt på 1940'erne. Bogen afsluttes med forfatterens fars erindringer fra omkring 1. verdenskrig og frem til 1930'erne.

Zimmermann, Anne Sophie:

Fattiggården i Haderslev : erindringer af Anne Sophie Zimmermann 1922-35

1986. 64 sider, illustreret

Haderslev : Gammelting, 1986

Opstilling: 38.409

Litteratur (udvalg): side 64

Anne Sophie Zimmermanns (f. 1910) far Ferdinand Zimmermann var fattiggårdsbestyrer i Haderslev fra 1922-48. Hun var 12 år, da familien flyttede ind i bestyrerboligen og 25, da hun i

1935 flyttede derfra. I denne bog fortæller hun levende og engageret om livet på fattiggården, om beboerne og forholdet til bestyreren og hans familie.

Bogen afsluttes med et omfattende kapitel af Henrik Fangel: Fattiggård, stiftelser og plejehjem. Et bidrag til den sociale forsorgs historie i Haderslev.

3. Interviews

Andresen, Thyra:

Erindringer fra Haderslev

Interviewer: Ruth Kristiansen

1983. 25 sider, illustreret

Haderslev : Haderslev Byhistoriske Arkiv : Haderslev Arkiv- og Museumsforening, 1983

Serie : Erindringsserien

Opstilling: 99.4 Andresen, Thyra

Thyra Andresen (f. 1900) opvokset i Flensborg. Fortæller bl.a. om den fotografforretning på Jomfrustien 4, som hun drev sammen med sin mand Andreas Andresen indtil 1955.

Christensen, Lars:

Erindringer / af Lars Christensen

Interviewer: A. Rudbeck Jørgensen

1982. 21 sider, illustreret

Haderslev : Haderslev Byhistoriske Arkiv : Haderslev Arkiv- og Museumsforening, 1982

Serie : Erindringsserien; nr. 5

Opstilling: 99.4 Christensen, Lars

Lars Christensen (f. 1881) fortæller her som 101-årig bl.a. om sin tid ved amtsbanen og sin deltagelse i 1. verdenskrig. Som pensionist flytter han ind på Klosterbo og senere til Lille Amalienborg på Hiort Lorenzens Vej.

Dauer, Luise Sofie:

Erindringer fra Haderslev

Interviewer: Birgit Weitling

1987. 29 sider, illustreret

Haderslev: Haderslev Byhistorisk Arkiv : Haderslev Arkiv og Museumsforening, 1987

Erindringsserien; nr. 20

Opstilling: 99.4 Dauer, Luise

Luise Dauer (f. 1910) voksede op i Vestergade 10 og senere Moltrupvej 2 sammen med fem søskende. Hun gik i børnehaven i Præstegade. Moderen arbejdede på tobaksfabrikken og senere som malkekone. Luise Dauer var som ung aktiv i Frelsens Hær og blev senere udlært som franskvasker. Gift med Hans Dauer i 1935.

Gormsen, Jakobine:

Erindringer fra Haderslev

bearbejdning af Henrik Fangel efter manuskript fra Jakobine Gormsen

1983. 32 sider, illustreret

[Haderslev] : Haderslev Byhistoriske Arkiv : Haderslev Arkiv- og Museumsforening, 1983

Serie: **Erindringsserien**; nr. 11

Opstilling: 99.4 Gormsen, Jakobine

Jakobine Gormsen (f. 1908) fortæller om bedsteforældrenes hjem i Sønderbro 17 samt om gadens forretninger og beboere. Beskrivelse af onkel og tantes Villa Grønvang Årøsvangvej 82 og bedsteforældrenes lejlighed i Kathrinehjemmet på Christiansfeldvej.

Hjort, Christian Christensen:

Erindringer fra Haderslev

1984. 13 sider, illustreret

Haderslev : Haderslev Byhistoriske Arkiv : Haderslev Arkiv- og Museumsforening, 1984

Serie : Erindringsserien ; nr. 6

Opstilling: 99.4 Hjort, Christian Christensen

Christian Hjort (f. 1912) beretter om en fattig barndom i små, usle lejligheder. Der fortælles også om et langt og lykkeligt arbejdsliv liv som typograf på Modersmålet og Jydske Tidende.

Johnsen, Karin Cecilie:

Erindringer fra Haderslev

Interviewer: F. Rudbeck Jørgensen

1982. 10 sider, illustreret

Haderslev : Haderslev Byhistorisk arkiv . Haderslev Arkiv- og Museumsforening, 1982

Serie: Erindringsserien ; nr. 3

Opstilling : 99.4 Johnsen, Karin Cecilie

Karin Cecilie Johnsen (f. 1908) giver her fine beskrivelser af barndomshjemmet Nørregade 30 (nedrevet), Gåskærgade 4, Bevtoft forsamlingshus og til sidst kvistlejligheden i arbejderboligen Lindedal 38. Der berettes om skolestart på den helt nybyggede Louiseskole og senere skolegang på Haderslev kommunale realskole under Signe Tørsleffs ledelse.

Overbeck, Carl:

Erindringer fra Haderslev

Interviewer: F. Rudbeck Jørgensen

1983. 9 sider

Haderslev : Haderslev Byhistorisk Arkiv : Haderslev Arkiv og Museumsforening, 1983

Erindringsserien ; nr. 1

Opstilling: 99.4 Overbeck, Carl

Carl Overbecks (f. 1911) barndomserindringer fra Vestergade 42 under 1. verdenskrig. Beskrivelse af lejlighedens indretning og familiens spisevaner og dagligliv.

Thomsen, Niels Thorvald:

Erindringer fra Haderslev : barndom i Bøndergårdene, ansat ved amtsbanen, mælkeforhandler

interviewer: Henrik Fangel

1983. 83 sider, illustreret

[Haderslev] : Haderslev Byhistoriske Arkiv : Haderslev Arkiv- og Museumsforening, 1983

Serie: **Erindringsserien** ; nr. 10

Opstilling: 99.4 Thomsen, Niels Thorvald

Med en formidabel hukommelse fortæller den 90-årige Niels Thomsen (f. 1893) levende om en barndom i den del af Bøndergårdene, som i dag er forsvundet. Niels Thomsen kommer i lære ved amtsbanerne i 1912, og vi får et interessant indblik i arbejdet ved banen, hvor han var en af de få dansksindede arbejdere.

Torp, Holger:

Erindringer fra Haderslev

Interviewer : F. Rudbeck Jørgensen

1984. 10 sider, illustreret

Haderslev : Haderslev Byhistoriske Arkiv : Haderslev Arkiv- og Museumsforening, 1984

Serie : Erindringsserien ; nr. 4

Opstilling: 99.4 Torp, Holger

Fhv. overbetjent Holger Torp (f. 1887). Barndom i St. Klingbjerg. Marinesoldat under 1. verdenskrig og senere betjent i Haderslev, hvor han stod vagt ved et valglokale under afstemningen 1920.

Weitling, Ellen:

Erindringer fra Haderslev / af Ellen og Otto Julius Weitling

Interviewer Birgit Weitling

1984. 19 sider, illustreret

Haderslev: Haderslev Byhistorisk Arkiv ; Haderslev Arkiv og Museumsforening, 1984
Erindringsserien; nr. 7
Opstilling: 99.4 Weitling, Ellen

Ægteparret Ellen og Otto Julius Weitlings erindringer (f. 1905 og 1899). Beskrivelse af hjemmet og dagliglivet i Ringstrasse – nu Laurids Skaus Gade 17.